

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen

Med spanskt kroppsspråk i Sverige

En studie i spanjorers syn på kroppsspråket i Sverige

Författare: Robert Dysell
Uppsats Soc344, 41-60p

Vårterminen 2002

Handledare: Marianne Liedholm

ABSTRACT

Författare: Robert Dysell

Titel: Med spanskt kroppsspråk i Sverige: en studie i spanjorers syn på kroppsspråket i Sverige

Uppsats Soc 344, 41-60p

Handledare: Marianne Liedholm

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2002

När spanjorer kommer till Sverige uppstår det problem i kommunikationen. Framför allt är det verbala språket ett problem men definitivt även kroppsspråket, det icke verbala språket förmedlar 90% av de intryck vi får av en annan person. Ansiktsuttryck kan vara likartade över hela världen men när det gäller kroppsspråk kan man inte generalisera överhuvudtaget. Kroppshållning och maner är starkt relaterade till sin ursprungskultur. Anledningen till att jag ville göra denna studie är för reda ut huruvida det uppstår missförstånd och skillnader i den icke verbala kommunikationen för att sedan analysera innebörden av det.

Jag har utfört kvalitativa intervjuer med fyra personer, varav tre från Spanien. De uppgifter som jag fick i samband med dessa är sedan analyserade utifrån Erving Goffmans interaktionistiska perspektiv.

Vårt kroppsspråk är ett kulturellt bagage som vi bär med oss, vi måste lära oss känna oss själva för att veta hur vi uppfattas av andra. För det är med den kunskapen som vi kan undvika störningar i framträdandet.

<i>Inledning</i>	5
Syfte	6
<i>BAKGRUND</i>	7
Darwin tar ton	8
<i>Konsten att förmedla sig själv</i>	9
<i>Urval och Metod</i>	13
Kvalitativ metod	15
<i>Interaktionsskillnader och ursprung i kulturen</i>	15
Gester	19
<i>Skillnader i kroppsspråk</i>	20
<i>Under Ytan</i>	22
Framställningsstörningar	25
Åtgärder	27
<i>Operationaliseringen</i>	28
<i>Anpassar vi oss?</i>	31
<i>Sammanfattning</i>	32
<i>Källförteckning</i>	35

Inledning

”Föreställ dig att du står i ett gathörn vid en livligt trafikerad korsning i en främmande stad. Runt omkring dig pågår det larmande vardagslivet. Det är ett myller av ansikten och kroppar, en blandning av trosuppfattningar och hudfärger som smälter samman till en enhetlig massa när blicken inte är fokuserad. Så börjar du se närmare på de enskilda individerna, lägger märke till deras särdrag. Genast slås du av den stora variationsrikedomen; ur massan har nu utkristalliserats sig ett unikt ansikte. Detta ansikte avslöjar något om individen, vare sig det är ilska, rädsla, lycka eller någon annan känsla.” (Asher 2000).

Tänk dig sedan att du är i en stad i Sverige och att ansiktet tillhör en spanjor som är ute och går. På sin promenad tolkar likaså han situationen genom alla sina sinnen och definierar situationen så som han upplever den. Vad är det han ser? Vad ger det honom för intryck? Hur tolkar han det? Alla handlingar som innefattar en annan individ är kommunikation. Dina kläder kommunicerar till damen på andra sidan torget samtidigt som du tittar en förbipasserande snabbt i ögonen och lyssnar till en rivstart från en bil som just fick grönt ljus. Kommunikation pågår ständigt och sker till största del på rutin, det skulle vara olidligt jobbigt att vara stadsbo annars. Men det finns bra och dålig kommunikation också, eller mer eller mindre framgångsrik kanske är ett bättre uttryck. Närmare vad det innebär kommer jag till senare.

Tanken med denna studie är att studera vilka skillnader som finns mellan det spanska kroppsspråket och det svenska, vad som är olika i vårt uppfattande av varandras icke verbala kommunikation och analysera det. Jag tror och hoppas att den information det ger kan vara mycket matnyttigt om inte direkt nödvändigt för en intensivare interaktion mellan våra kulturer. Jag hoppas få insyn i hur immigrerade spanjorer upplever situationen i Sverige och vad vi alla kan lära oss för att göra den bättre.

Precis som med mycket av det som beteendevetenskapen undersöker så sköter människan själv mycket komplicerade uppgifter utan att fundera speciellt mycket på det. På senare tid har man med hjälp av Artificiell Intelligens försökt genomföra enkla vardagskonversationer

mellan människa och datorn men det har hittills visat sig omöjligt att knäcka för dataprogrammerare och forskare. Vår förmåga till simultantolkning av olika signaler och bearbetning av intryck och information är imponerande, sett från en forskares perspektiv. Det är också svårt att avgöra vad som är medfött och vad som inhämtats från intryck. Slutresultatet kan också vara en blandning av arv och miljö. Vanligtvis används kroppsspråket för att jämföras med de ord vi uttrycker, om de stämmer överens får vi intrycket av att personen talar sanning (Goffman 2000). Eller ”Det är inte dina ord som har störst betydelse – det är sättet du presenterar dem på!” (Juhlin 1999).

Här har jag träffat och intervjuat fyra personer, tre av dem inflyttade från Spanien. Samma land i Europas hörn som präglats av skandinaver sedan länge tillbaka. Ända sedan 1950: talet har vi haft en Spanienboom då vi började ta charterflyget till stranden. Förmodligen har denna invasion präglat dagens Spanjorers syn på oss nordbor, och kanske är det därifrån uttrycket ”Hacerse el sueco” kommer ifrån – att göra en svensk. Detta uttryck är mycket vanligt i Spanien och betyder att man i en viss situation låter bli att handla och låtsas som det regnar. Känns det igen?

En av sociologins och socialantropologins mest originella forskare Erving Goffman (1922-82) har empiriskt undersökt hur kroppsspråket kan ha olika betydelse i olika sammanhang. Han är kanske mest känd för sin metafor av människans interaktion som en teaterscen, där den agerande både behöver en scen att framträda på samt en rekvisita för förberedelse. Denna metafor återkommer jag till.

Syfte

Vad jag vill få fram i denna studie är vilka skillnader som finns mellan oss. Jag ämnar inte kartlägga de områden som vi har gemensamt som tummen upp vid liftning till rynkade ögonbryn som påvisar förvåning. Nej jag vill få fram det som inte överlappar varandra och som vi med andra ord inte känner till. Jag vill analysera problemen med dessa skillnader och ge förslag på vad vi kan göra åt dem. Min egen erfarenhet säger mig att det finns saker som är oklara som jag förut haft svårt att sätta fingret på. Mycket därför skriver jag nu denna uppsats. 1998 var jag i San Sebastian en termin och läste Spanska och umgicks under tiden bara med spanjorer vilket ledde till många missförstånd, i båda riktningar. Självklart var språket den ledande faktorn till dessa feltolkningar men jag märkte många gånger hur förvånade, överraskade eller förnärmade och förargade de blev av mina gester och mitt kroppsspråk. Med

tiden lärde jag mig undvika de mer negativa gesterna. Fast trots det upplevde jag gång på gång blickar av förundran, som om de inte förstod vad jag höll på med. Just då när de tittade på mig sådär, så förstod jag inte vad de höll på med heller.

Bakgrund

Svenskarna har på något sätt alltid varit intresserade av Spanien, varför vet jag inte säkert men kanske för att vi anser dem representera något som vi gärna förknippar med det goda i livet – vin, avslappning och sol - eller kanske är det för att det är ett billigt land. Vår bild av rödvinsdrickande flamencofanatiker som stampar foten i marken och knäpper med fingrarna samtidigt som de häver ur sig: ”¡Olé!, ja den bilden har nog begett sig med tiden. Eller som Herman Lindqvist skrev 1992: ”¡Caramba! säger dom aldrig”. Överhuvudtaget är Spanien ett land som genomsyras av karaktärsstarka provinser och vår bild av Spanien är oftast den som förknippas av den söderut belägna Andalusien, men senare år har vi – dessvärre genom terrororganisationen ETA – också lärt oss var Baskien finns. Österut har Katalanerna gjort sig kända genom sin världsberömda stad Barcelona, Rioja och Navarra för vinet samt Balearerna och Kanarieöarna för sin turism. I Galicien har man också sin egen frihetsrörelse, precis som i många andra provinser, men den har hamnat i skuggan av ETA. Galicien har också sitt eget språk, Gallego, som låter lite som italienska men är egentligen en blandning av spanska och portugisiska. I Baskien pratar de baskiska som är ett språk utan rötter i Castilianskan (spanskan), ett språk de är väldigt stolta över delvis för att det anses vara mycket gammalt, ingen vet hur gammalt eller var det egentligen kommer ifrån. I Katalonien pratar de katalanska, som också är romanskt och närbesläktat med spanskan. Listan kan göras lång men jag tror vi förstår att Spanien inte är ett homogent land vare sig det gäller nationell identitet eller språk. Det faktum att Spanien är ett så pass variationsrikt land innebär att det borde undersökas mer genomgående än vad jag gör här. Men detta är som jag nämnt ovan ingen komplett kartläggning av spanjorers kroppsspråk.

Enligt Goffman planerar vi så gott vi kan för att ge den bild av oss själva till andra som vi vill att de ska se den, vilket inte alltid är densamma som vi tror. Eller för att citera en av mina Spanska intervjupersoner: ”Svenskar har aldrig behövt oroa sig för pengar. De går alltid runt med planer på saker de ska göra eller köpa. De har inte som vi behövt göra vad vi kan för att ha råd med det väsentligaste, och därför utnyttjar vi varje situation till vår fördel så mycket

som det går och det är här som svenskar istället avviker på grund av att de inte vill vara i vägen, de betalar hellre pengar än råkar ut för en konflikt. Det verkar konstigt.”.

Att våra förutsättningar inte förhåller sig lika borde vara uppenbart, de har under 1900-talet spenderat 36 år i diktatur vilket rimligtvis borde sätta sina spår, medan vi frodat i välfärd och trygghet som efterkrigstiden skänkt oss. Dessutom är vi till arean sett ungefär lika stora, men inte till befolkningen. År 2001 var vi i Sverige nästan 9 miljoner människor mot ca 40 miljoner i Spanien, eller 74 invånare per kvadratkilometer jämfört med 19 i Sverige. Detta sätter sina spår och vi är inte vana att trängas på samma sätt (Rabe 1992). Därför har vi behov av en större personlig sfär inför människor vi inte delar intimitet med. Det finns vissa siffror på vilket fysiskt avstånd vi föredrar att hålla gentemot offentliga människor, vänner samt partners och familj men jag tycker siffran i sig är ointressant och väljer bort den. Däremot vill jag påpeka att jag underförstått nämnde dem i ordning av avstånd. Vad som kan vara intressant är om det fysiska avståndet i Spaniens kultur är annorlunda och eller kommer i annan ordning än ovannämnt.

Så vad är det för skillnad på kulturkrockar och missförstånd i kroppsspråk? För mina intervjupersoner var det någonting som hörde ihop, jag var ständigt nödvändig att påminna dem om att hålla sig till ämnet och om kroppsspråket i sin tur är kulturellt betingat, så är det svårt att utkristallisera ändarna. Antagligen var det därför de svävade ut och pratade om allt från den amerikaniserade svenska kulturen till vår spontana läggning istället för kroppshållning och maner. Som forskare kommer man påläst till intervjun med förhoppningar om att få användbar information till sitt ämne och framför allt om att bli överraskad. Men de intervjupersoner jag träffat har inte varit mer förberedda än det som bjudits av ”livets skola”. Men det är ju heller inte meningen att det ska vara på något annat sätt.

Darwin tar ton

Charles Darwin som grundade utvecklingsläran ansåg att människans grunduttryck för känslor var detsamma överallt i världen, och det finns mycket som tyder på att han hade rätt även om vissa starkt ifrågasätter detta. Men vi är överens om att ansiktet är det viktigaste instrument vi har för att förmedla känslor och uttryck, och på den fronten har Paul Ekman och hans kollegor utvecklat FACS (Facial Action Coding System) för att kartlägga vår mimik. På så sätt har de försökt skapa ordning i klassificeringen av känslors uttryck, något som det långt ifrån råder enighet om. Ekman har gjort många empiriska studier av skilda folkslag som tycks bekräfta Darwins teser. På Nya Guinea finns isolerade stammar som aldrig haft kontakt med

omvärlden och hos dem undersökte de ansiktsuttrycken för sex olika känslor (glädje, sorg, vrede, avsky, fruktan och överraskning) som man innan funnit överensstämma hos många andra olika folkslag, och likaså gjorde de det i Nya Guinea. Enligt Ekman så stämde allting för att ansiktsuttrycken och vårt sätt att tolka dem var någonting som vi har medfött, men ansåg sig inte bevisat det. Kulturell inläring kan spela en viss roll. Även Eibl-Eibesfeldts forskning instämmer i Ekmans resultat. Hon studerade sex barn som var döva och blinda från födseln för att se hur de utvecklade sina ansiktsuttryck. Och fann således att de var detsamma för känsloladdade situationer som för oss andra människor. Ekman & Friesens identifierade ett par åtskilda ansiktsrörelser, med hjälp av FACS, hos spädbarn som också återfunnits hos vuxna. Avsmak till exempel (sammanpressade läppar och rynkad panna) inför något som smakar surt. Men även om vi föds med vissa uttryck så har både individuella och kulturella faktorer inverkan på slutresultatet. Känner vi glädje så ler vi, men det är stor skillnad i hur vi ler.

Till skillnad från grunduttrycken i ansiktet finns det ingen kroppsställning eller gest som är universell, eller ens nästan generell. Vi varierar oss kraftigt och vi kan här se hur kulturella miljöer format vårt sätt till kroppsspråk Och gester kan vara intimt förknippade med ett land eller ett språk snarare än liknande kulturer. Vi kan till exempel inte jämföra Västeuropa med Mellanöstern, därför att bara inom Västeuropa skiljer vi oss för mycket för att det skulle vara meningsfullt. Italien är något av en flödande oas vad gäller gester. Många av dessa är okända även för de andra länderna med samma romanska språksprung (Frankrike, Spanien m fl). En gest som används i vissa delar av Italien för att visa uppskattning och går ut på att man placerar sitt pekfinger mitt på kinden och låter det rotera verkar vara okänt i övriga Europa (Giddens 1998).

Konsten att förmedla sig själv

Vad används kroppsspråket egentligen till? Det finns motstridiga uppgifter om ett samtals olika ingrediensers betydelse i sammanhanget. Det vill säga hur mycket orden betyder av det intryck jag ger dig eller hur mycket tonläget, gesterna, mimiken och kroppsspråket gör. Enligt Lotta Juhlin styr kroppsspråket med 60% och rösten med 30% genomslagskraften i det som sägs (Juhlin 1999), och de 10% som återstår faller på orden. Detta gäller dock inte i alla situationer utan när du ska övertyga någon annan om att din idé är rätt. De sociala regler vi

har och de roller vi tilldelar oss gör dock att vi inte alltid behöver övertyga andra för att få som vi vill. Om vi till exempel på en restaurang beställer vinlistan med vår spädaste och mildaste röst så får vi den i alla fall, vi behöver inte övertyga servitören om vår rätt. Skulle han svara att han inte har någon lust med det just nu så skulle interaktionen brytas och de inblandade rollpersonerna tvingas till att rädda det som räddas kan, situationen eller sig själv. Och den person som inte var tillräckligt övertygande i sin roll drabbas av skam. För vår del beror det på flera olika bakgrundsfaktorer huruvida vi handlar. Har vi anledning till att vara på dåligt humör i en sådan situation är det mycket möjligt att vi bryter spelets regler och skäller ut servitören för att han inte skött sin roll. Men är vi ute med en potentiell livskamrat så vill vi självklart visa upp vår bästa sida och biter därmed ihop. Det handlar ju faktiskt om olika roller och olika regissörer för att tala Goffman-jargong. Enligt Goffman så utspelar sig en interaktion som en pjäs på en teaterscen. En metafor han återger i Jaget och Maskerna. Men detta synsätt var inget nytt ens på Goffmans tid, Shakespeare citeras från *As You Like It*:

all the world's a stage,
and all the men and women merely players;
they have their exits and their entrances;
and one man in his time plays many parts (Nilsson 1996).

Han menar dock endast att den metaforen kan fungera som verktyg för att förtydliga vissa sociala processer (Johansson 1996), och ansågs därför dramaturgisk. Elementärt såg Goffman alltså samhället som ett spel mellan aktörer, publik, manus och regi, scen och kulisser (Nilsson 1996). Man ska också komma ihåg att som alltid när man jobbar med modeller måste dessa betraktas som grova förenklingar av verkligheten, som en illustration. Vi styckar upp världen för att få syn på den, väl medvetna om att varje uppdelning gör att verkligheten förlorar ett par dimensioner.

Skådespelarna har tillgång till en scen samt sin egen rekvisita där de kan vara för sig själva och göra sig i ordning, den främre och den bakre regionen. För att ta ett exempel kan vi gå tillbaka till restaurangen och den senare situationen med den potentiella livspartnern. Båda inblandade är säkert nervösa men gör allt för att inte visa det. Den roll man spelar som 'date-deltagare' kan ofta kännas spänd och om mannen går på toaletten så slappnar han av i samma stund som han kommer in i badrummet. Efter eventuellt gjorda behov, kanske gick han inte ens dit av den anledningen, ställer han sig framför spegeln och släpper ut en suck av

momentan lättnad. Medan han undersöker sig själv i spegeln intalar han sig att han inte är nervös och att allt kommer gå vägen. Han är nu i den bakre regionen. Efter att ha skvätt lite vatten i ansiktet känner han sig redo att gå in igen och när han nu gör det byter han tillbaka till den främre regionen igen. Vad rolltagandet går ut på är att vi försöker upprätthålla en social identitet som vi själva väljer och som vi sedan försöker projicera på vår omgivning (ibid). Eller som Goffman själv exemplifierar:

En sak är tämligen säker: den ordinäre godsägaren och hans familj levde betydligt enklare i vardagslag än de gjorde när de hade gäster i huset. De slog på stort vid festliga tillfällen och serverade rätter som påminde om dem som förekom vid medeltidsadelns gästabad; men i likhet med de senare brukade de mellan festligheterna 'hålla hemligt hus', som talesättet löd, och leva på den enklaste kost. Hemligheten var väl skyddad. Till och med Edward Burt, som satt inne med så stora kunskaper om högländarna, stötte på stora svårigheter när han skulle beskriva vad de åt till vardags. Det enda han med säkerhet kunde säga var att när de hade en engelsman som gäst bullade de upp mat i överflöd; 'och' påpekade han, 'det har ofta sagts att de hellre brandskattar alla sina arrendatorer än de ger oss tillfälle att hysa en låg tanke om deras gästfrihet; men jag har hört av många av deras anställda... att även om de har låtit sig bli uppassade vid middagen av fem eller sex tjänare så har de, trots all den stäten, ofta ätit middag på havregryn som varierats i tillredningen på olika sätt, eller inlagd sill och annan sådan billig och undermålig föda'.

Bakom kulisserna slappnar vi av och hämtar oss, är oss själva och gör förberedelser för att sedan gå upp på scen och visa upp vår sociala identitet, vår mask. Maskerna är det som styr mycket av skådespelet medan vi under maskerna döljer våra riktiga tankar och drömmar. Men vi är inte ständigt medvetna om vårt agerande så som det kanske kan låta. Många situationer går på rutin och är redan färdigdefinierade, som hos doktorn eller på banken. Rollen för oss i dessa situationer är redan utstakad och vi förväntas agera på ett visst sätt. Så det är framförallt i rollerna bortom dessa som vi försöker göra intryck på andra. Men oftast sker även det rutinartat eftersom handlingsmönstren sitter så hårt i "ryggmärgen".

Den del av framträdandet som definieras av situationen kallas för Fasad, som vidare delas upp i två delar, en personlig och en inramning. Den senare består av möbler, dekor, scenario eller

rekvisita för den platsbundna inramningen. Den personliga däremot är det som man bär med sig och påvisar individens status, etnicitet och identitet med mera. Det kan vara kläderna, frisyren eller ärr på kroppen. Något som vi anser ”stå ut” hos aktören, eller som vi lägger märke till. Något som representerar någonting viktigt och intimt för individen vi identifierar. Ytterligare exempel är kön, hållning, utseende, etnicitet och rang. Kön och etnicitet är exempel på bestående personliga fasader medan frisyr och kläder motsvarar rörliga eller kortvariga (Goffman 2000). För den som kan välja att styra inramning, situation eller fasad för sig själv och andra har en bra grogrund för att få igenom sin definition av vad det är för situation det rör sig om. Vad som är tillåtet, rättvist och önskvärt i den. Därmed är även följderna i den kontrollerade (Nilsson 1996).

Som vi alla känner till så är det inte alltid vi lyckas förmedla vår roll till andra, vi spelade den inte tillräckligt bra helt enkelt. Vi möts då av fördömande som leder till skamkänslor. Lögner och rävspel är helt tillåtet så länge aktören klarar av att spela spelets regler. Det dolda eller förvrängda leder till det som Goffman kallar mystifieringen av det dramaturgiska spelet vilket innebär att vi chansar på en annan roll, som vi tror ger oss en större fördel, än den vi verkligen kan stå för (Johansson 1996).

Som otaliga folksagor och initiationsriter lär oss är den verkliga hemligheten bakom mysteriet ofta den att det i själva verket inte finns något mysterium; det största problemet ligger i att hindra publiken från att också upptäcka det förhållandet (Goffman 2000).

Goffman ställde sig själv kritisk i slutet av sitt liv mot teatermetaforen men som han redan reserverat sig i inledningen till *Jaget och Maskerna*: ”På scenen möter vi uppdiktade företeelser som vi får förmoda är verkliga och ibland inte så välrepeterade” (ibid). Trots det - paradoxalt nog - är det hans dramaturgiska perspektiv som gör honom intressant.

Denna lilla resumé av Goffmans teorier syftar på visa det viktiga i en interaktion med en annan människa som dessutom går att applicera på vårt sammanhang. Jag ska senare fläta ihop dessa begrepp med mina intervjupersoners praktiska erfarenhet.

Men det bör också poängteras att det inte alltid det är den roll som är förknippad med den högsta statusen som är den man vill visa upp. Som till exempel socialbidragstagare när de ska

söka bidrag, eller överhuvudtaget vad gäller svenskar. Då tänker jag framför allt på den så kallade Jantelagen som myntades av den norsk/danske författaren Aksel Sandemose och som används av svenskar när vi vill belysa baksidan av svensk mentalitet (Rabe 1992). Fast denna 'lag' tappar nu fäste med vår yngre generation men jag kommer senare överlåta frågan om dess varande till den erfarenhet intervjupersonerna har. Spanjorerna å andra sidan har en helt annan bakgrund präglade av Francoåren som innebar ett starkt frihets- och integritetsförtryck. Spanien har bokstavligen blomstrat upp sedan dess och samtliga intervjupersoner från Spanien har vuxit upp i 'post-Franco-eran'.

Urval och Metod

De människor jag träffat och intervjuat för denna studie är allihopa ursprungligen från Spanien. Esteban, 25, som kommer från Madrid är utbytesstudent genom Erasmus på Lunds Universitet och läser det Politiska Magisteråret, Camino, 31, jobbade som lärare i spanska och engelska när hon träffade sin svenska pojkvän under tiden han studerade spanska i hennes hemstad Leon. Hon flyttade hit med honom sommaren 2001. José Luis, 33, jobbade också som lärare i spanska, fast i Sevilla, när han träffade sin nuvarande svenska flickvän Linda och flyttade hit i slutet av samma sommar. Dessutom har jag i mina förstudier träffat och intervjuat Daniel, 55, som vid den tidpunkten jobbade på kvarterslyftet för Södra innerstaden i Malmö. Daniel kommer ursprungligen från Uruguay men har bott i Sverige i över 25 års tid, vilket också gör hans svenska bra. Det har tyvärr inte de andra hunnit lära sig ännu, så intervjuerna är gjorda på spanska och engelska. Camino och José Luis satsar på att lära sig svenska och läser fem dagar i veckan, sex timmar om dagen på Lernia.

Det var först genom min handledare Marianne Liedholm som jag fick ett tips om att Daniel arbetade på kvarterslyftet. Hon tyckte jag kunde göra en pilotstudie med honom utan bandspelare för att se om mitt ämne kunde tänkas bära frukt. Dagen efter, en torsdag i januari, begav jag mig dit utan att ha pratat med honom först och blev mycket vänligt bemött. Vi satte oss ner i ett litet kök som fanns inklämt i den bakre delen av lokalen. Jag uppfattade det som mycket avslappnat rakt igenom hela intervjun. Daniel följde mina stödpunkter jag hade med mig lugnt och metodiskt. I och med att det var en förstudie var mina frågor väldigt generella men i efterhand har det visats sig att det som han sade var mycket väsentligt. Denna intervju var den enda som hölls på svenska.

Camino fick jag kontakt med genom en fransk väninna som går i hennes klass på Lernia. Hon ställde välvilligt upp på en intervju. Denna gång var jag mer förberedd och hade ganska många punkter förberedda utifall hon inte svävade ut i ämnet på egen hand. Vi kom överens om att träffas hemma hos henne. Mattias, hennes pojkvän, har en förkärlek till ormar och ödlor vilket han nu dessutom fört över på Camino. För att vinna förtroende hos Camino gick jag med på att hålla i en orm, om det var därför intervjun blev givande vet jag inte. Eftersom Camino är utbildad lärare i engelska höll vi intervjun på engelska. Mina frågor hade jag gjort utifrån påståenden om svenskar respektive spanjorers kroppsspråk från Kulturella Glasögon (Rabe 1992) och Talande Gester (Axtell 1999). Dessutom hade jag läst Goffman och försökt omformulera hans teorier till frågor. Men det var oftast på detaljer som hon upplevde det enklare att sväva ut. Jag ställde många frågor, men det var hon som pratade hela tiden. Totalt blev intervjun ungefär en timme lång, och denna gång hade jag det på band. Efter vi var klara frågade jag om hon kände fler spanjorer i Sverige som kunde vara intressanta i det här sammanhanget, och så fick jag kontakt med José Luis senare. Hon blev min gatekeeper. Det var egentligen tänkt att jag skulle intervjua en annan spanjor också, José Carlos, som bott här i åtta år men tiden rann tyvärr iväg och vi hann aldrig genomföra den.

Förra sommaren var jag i Spanien för att bland annat praktisera min spanska och kom då på idén med att bli fadder för en utbytesstudent i Sverige för att underhålla och kanske förbättra min språknivå, och för att träffa nya människor. I juli 2001 fyllde jag i en ansökan om att bli fadder för Lunds Universitet på Internet, och senare på sommaren i augusti dök det upp fyra spanjorer utanför min port som inte hade någonstans att bo. Det var så jag lärde känna Esteban. Vi har inte haft kontinuerlig kontakt under hösten och jag kan inte påstå att vi känner varandra väl. Han lät faktiskt lite besvärad på telefon när jag ringde och kom överens om en tid för intervju med honom. Vi kom överens om att träffas hemma i hans studentrum i Sparta, Lund. När jag väl kom dit bemöttes jag dock med högljudda hälsningar och fasta handslag. Det visade sig att jag kände några till som bodde där från min faddergrupp. Efter kaffe i ett skitigt studentkorridorkök gick vi in på hans rum för att skilja av oss från de andra. Intervjun gjordes denna gång på blandat engelska och spanska, mest för min skull trots att jag fick med det på band. Esteban var den som hade minst erfarenhet av kontakt med svenskar bland dem jag intervjuade. Men han hade redan gjort sig klara uppfattningar om många saker. Intervjun gick ganska snabbt och när jag gick därifrån kom vi överens om att träffas igen snart, fast av andra anledningar.

Som jag nämnde tidigare kom jag i kontakt med José Luis genom Camino. När jag ringde honom bestämde vi möte på ett kafé påföljande dag. Dagen efter ringer han och säger: - tyvärr, det går bara inte idag. Kan vi ta samma tid imorgon istället? Ta det lugnt, då lovar jag att jag kommer. Det visade sig att det var 'happy hour' på en bar nere i centrala Malmö, men det hörde jag genom andra. Dagen efter träffades vi i alla fall på ett Kafé bredvid Möllevångstorget som heter Simrishamnsgatan 3. Denna intervju gjordes uteslutande på spanska, men José Luis erfarenhet av utländska elever gör att han pratar på ett sätt som jag hela tiden förstår. Under intervjun kände jag att han var den perfekta intervjupersonen. Han svarade på precis det jag ville veta och på ett tydligt sätt. Han kom med många metaforer och anekdoter, allting lät genomtänkt och klart. Dessutom gav han mig många nya saker att gå på, sådant som inte hade dykt upp innan. Även denna gång använde jag bandspelare.

Kvalitativ metod

Anledningarna till att jag väljer kvalitativ metod för denna studie är flera. Framför allt tror jag inte att det går att mäta de intressanta variablerna inom kroppsspråk genom kvantitativa metoder. Den metod som jag skulle vilja komplettera med är deltagande observation, men jag kom inte på något bra sätt att dokumentera resultatet på. Det är en fråga om tid och pengar också, och ett sådant sätt hade krävt en beskörd del i tid som jag inte hade mer av. Fler ip, intervjupersoner, kunde jag givetvis använt mig av, men jag är ändå nöjd med variationen av ip som jag valt och att såhär fick de i sin tur större utrymme. På så sätt hoppas jag att de kunde utveckla ämnet bättre.

Interaktionsskillnader och ursprung i kulturen

Svenskar är som Monica Rabe skriver dåliga på kallprat. Andra schabloner om svenskar är att vi inte är 'serviceminded', samt snåla men hederliga. Vårt behärskade kroppsspråk uppfattas utomlands som arrogant och det anses svårt att imponera på en svensk samtidigt och dessutom är vi reslystna. Vidare älskar vi naturen och kan själva bege oss ut i skogen för att njuta av den, vilket skulle vara otänkbart för många spanjorer. Vår religion är sekulariserad och vårt land ligger i brännvinsbältet, överhuvudtaget tar vi väldigt hårt på alkohol och gör en stor sak utav det. Vår företagskultur är genomgående av plattare karaktär, plattare organisationer, än de spanska (Rabe 1992).

Som jag tidigare nämnt så var den svåraste uppgiften under intervjuerna att hålla oss till ämnet, det vill säga kroppsspråket. Och i och med att det är förknippat med det budskap vi vill förmedla, eller den roll som vi vill spela, anser jag det vara viktigt att poängtera de skillnader som kom upp under intervjuerna. Camino pratade precis som Esteban om de lite mer 'skurkaktiga' spanjorerna som tog varje tillfälle i akt att utnyttja situationen, medan svenskar är mer återhållsamma och till och med konflikträdda. Vi är rädda för att vara en börda för någon annan och vågar inte lägga oss i. Det hänger samtidigt ihop med att vi inte pratar med varandra spontant, som på bussen eller i kön på posten. Alla fyra var förvånansvärt överens om att svenskar var konflikträdda. José Luis ansåg att svenskar hellre gav den andra rätt för att slippa konfrontation. Överlag anses vi som ospontana och alltför välbehärskade, vi har begränsningar som vi har mycket svårt för att korsa. Esteban tyckte hela tiden att vi låter den normativa och organiserade strukturen hindra oss från att leva. Och kunde inte förstå varför vi var så tysta på bussar och tåg. När en interaktion måste utspelas i en miljö, eller scen, som också innefattar utomstående individer stängs dessa taktfullt utanför som om de vore avskilda av en fysisk vägg. Därav den sfär som svenskar alltid pratar om att de besitter. Det är i själva verket en tyst överenskommelse att uppföra sig taktfullt ointresserad eller 'taktfullt ouppmärksam'. Saker som tagits upp här, men även mycket annat i intervjupersonernas resonemang, passar in i detta Goffmans begrepp. Detta innebär alltså ett handlande som går ut på en ömsesidig överenskommelse om att man inte kommunicerar med varandra, vilket delvis därför innebär raka motsatsen. Den är också mycket nära bunden det samhälle eller kultur som situationen utspelar sig i, till och med ner till subkulturer.

Till exempel kan vi sitta vid ett bord på ett kafé och vänta på någon medan de vid bordet bredvid diskuterar så att du kan höra vad de säger. Du läser dock en tidning som du har med dig för att visa dem att du inte lyssnar på deras konversation. De är medvetna om att du kan höra allt vad de säger men att det strider mot moralen i vår kultur¹ att lyssna till andras konversationer och vi förutsätts således inte göra det. De konverserande måste då fortsätta prata om det som de pratade om och lägga fram tillräckligt utlämnande information för att du ska förstå att de inte ändrat samtalsämne därför att de tror att du lyssnar. Men samtidigt håller de sig för att avslöja något om sig själva som de inte vill ska komma ut utanför deras sällskap,

¹ Goffman skriver om detta exempel, Jaget och Maskerna s.200, och påpekar att det rör sig om ett anglo-amerikanskt samhälle. Jag använder det för att jag anser att det går att applicera lika bra här i Sverige.

eller team som Goffman hänvisar till. Skulle de senare fråga dig vad klockan är måste du låtsas som du inte hört ett ord av vad de sagt. Camino tyckte att Metro var en svensk tidning som saknade motsvarighet i Spanien därför att svenskar använde den som sköld för att skärma av sig från andra människor, medan spanjorer vill ta del av varandra på ett helt annat sätt. Esteban påpekade noga hur amerikaniserade han tyckte svenskar är, speciellt ungdomar. Han tyckte vi var i ett glapp där vår egen kultur förlorats och den nya amerikanska ännu inte tagits upp riktig. Våra ungdomar däremot sades sakna all takt i hela världen och hade inte tillräckligt med respekt för att bry sig, speciellt mot de äldre.

José Luis var mest förvånad över alla de små normer och system vi har. Bland annat nämnde han vårt sätt att bilda kö som alltid 'råkar' bli perfekt. Fast den anekdot han berättade talar bäst för sig själv:

När jag var på Systembolaget häromdagen såg jag framför mig i kön två punkare. Två verkliga råpunkare med höga stövlar, perfekt trimmade tuppkammar och trasiga jackor. Allting var så rebelliskt så det skrek om det. Jag iakttog dem därför att jag gången innan hade noterat små perfekt utmålade ringar på bandet i kassan, som man skulle ställa flaskorna i med streckkoden mot kassören. Jag kommer ihåg hur jag skrattade över att nu tyckte jag att de hade gått för långt. Men nu var punkarna före mig och tror du inte att samma ärm som dinglar och blänker av nitar och läder, att samma ärm som plockar upp vinflaskan ifrån korgen ställer flaskan mitt i ringen. TVÅ PUNKARE! (José Luis)

Men å andra sidan uppfattas vi som duktiga vad gäller att öppna dörrar och visa äldre damer över gatan. De använde uttrycket väluppfostrade för att beskriva vår hövliga sida. José Luis var den enda som riktigt upplevde att bordsskicket följde samma mönster: "Allt ni gör vid matbordet är perfekt, jag kan inte vara så artig som ni är...". Han berättade lite på skoj att han blivit tvungen att lära sig använda kniv på nytt. Och att säga tack för maten är också helt nytt. Det spanska sättet att säga tack för maten är att säga hur gott det smakade, vare sig det är din egen mor eller någon annans som står för matlagningen. Ja det är faktiskt så att mödrarna fortfarande står för den kvinnliga schablonrollen i Spanien. Esteban lade till med att vi låg 25 år före i tiden gällande den kvinnliga frigörelsen. En siffra som jag hört förut av en spanjorska, fast uttryckt som att: "Vår generation är som era föräldrars...". Men bortsett från

några torra vitsar angående kvinnans frånvaro från sopkvasten var det ingen som upplevde någon egentlig könsskillnad bortsett från att de upplever våra kvinnoröster som ljusa och ibland pipiga, något som stämmer enligt ”Den Goda Kommunikationen” av Lotta Juhlin. Det var dessutom ännu värre för 40 år sedan. Camino upplevde vissa skillnader inom sin relation till Mattias som att hon inte kände något tryck på sig att utföra vissa speciella sysslor i egenskap av kvinna plus att hon fick mer utrymme i deras relation.

Spanjorer flyttar oftast inte hemifrån förrän de är runt 30 år, oftast av ekonomiska skäl. De har inga CSN lån att ta ut, och vanliga lönarbeten utan krav på kvalifikationer är så dåligt betalda att det knappt går att leva på. Om dina föräldrar har råd att låta dig gå på universitetet så får du bo hemma tills studierna är avklarade och väljer du att jobba så får du spara ihop till en egen bostad genom att bo kvar hemma. För Camino och Esteban är det första gången de bor på egen hand här i Sverige.

Någonting annat som anses som en uppochnervänd värld är Jantelagen. Till skillnad från oss gillar de att visa upp det som de har gjort bra. Men likaså för dem är det en hårfin skillnad mellan skryt och legitim stolthet. Även om deras ribba försatts högre än vår så misshagar skryt lika mycket för båda parter. Ingen gillar en skrytmåns. Men Jantelagen förkastas av José Luis som var väl bekant med termen redan innan. Han anser att det är en myt. Saker som han sett här har varit mycket värre än i Spanien, som på TV till exempel. Han nämner objektiveringen av kvinnan i program som Temptation Island på Kanal 5 och visar sitt ogillande inför denna smaklösa underhållning. ”Vi har massor av sånt där hela tiden, i Spanien är showbusiness jättestort och vi objektiverar kvinnan kontinuerligt. Men aldrig till samma nivåer som ni kan göra ibland”. I övrig ansåg han oss vara som alla andra. Ingen av de andra hade noterat Jantelagen heller. Kanske är det svårt att förstå hur den yttrar sig? Esteban och José Luis tyckte dock att svenskar brydde sig för mycket om vad andra ansåg om oss.

Vi presenterar oss själva inför varandra, vilket mycket sällan förekommer mellan spanjorer. Dessutom hälsar vi väldigt ofta på olika personer och hemma hos en svensk anser vi det självklart att ta av oss skorna, men denna till synes lilla bagatell är ganska jobbig i början. Camino skulle inte ens ta av sig skorna hemma hos sin bästa vän och José Luis beskrev hur det kändes som han klädde av sig naken. Hans bror som var på väg till Sverige hade fått order om att ta med sig ”snygga strumpor”, dom ska ju visas upp. Paradoxalt nog mitt i all kritik för

social distans dyker det upp att svenskar delar bord på restaurang. Detta är nytt för våra sydlänningar som innan sett sitt bord som sitt revir, är sedan alla bord upptagna och du behöver plats så är det ditt problem. Vi får positiv kritik därför att vi ler ärligt och genuint, när en svensk ler mot dig så vet du att det är äkta. Likaså gäller andra saker och vi svenskar tackar ofta och gärna och ibland även upprepar. Hur många tack kan inte ett kassabesök i mataffären innebära till exempel? När våra varor börjar rulla på bandet förbi kassören tittar vi varandra i ögonen och säger hej, sedan summeras varorna ihop och kassören säger 259 kr tack. Vi ger honom 300 kr och säger oftast inte varsågod utan bara: -här, eller något i den stilen. Kassören säger tack igen och ger oss växeln tillbaka varpå ögonkontakt återigen utväxlas och vi säger tack igen. Har du dessutom hunnit börja packa påsarna under tiden händer det ofta att kvittot kommer lite efter det att du fått växeln varpå ett nytt tack annonseras vid utväxlingen. En god vän till mig från Barcelona bodde här i sex månader och blev alltid lika förvånad över vårt ”tack-tjatande”. Camino blev tillsagd nu när hon var tillbaka i Spanien för att fira jul: ”säg inte tack hela tiden, sluta! Dom vet att du är tacksam, du behöver inte påminna dem ständigt”.

Gester

Det är inte så många speciella kroppsrörelser som är seriöst kartlagda mer än de av FACS. Kända tecken som är bra att kunna som SOS, armarna rakt ut från sidorna sedan upp och ner upprepar, v-tecknet, som görs med pek- och långfinger med flera är oftast förstådda av i alla fall både spanjorer och svenskar. De är inte så mycket dessa generella gester jag vill koncentrera mig på här, men jag anser det ändå vara värt att nämna dem. Emblem kallas för övrigt de gester som har en viss betydelse för en speciell kulturkrets (Jeffmar 1987). Jag tror snarare vikten ligger i de kroppsrörelser som inte har någon explicit betydelse. Däremot anser jag att hålla upp en dörr för någon kan vara exempel på gest, fast i en annan bemärkelse hos ordet, till exempel som ’en fin gest’.

Det finns en mycket vanlig spansk gest som går ut på att klappa sig på kinden med utsidan av fingrarna (i norra Spanien) eller insidan av handen (södra Spanien). ¡Que cara! Eller ¡que morro! Det betyder ”vilken fräckhet”!

En annan gest vi värdesätter i Sverige är att vi inte avbryter varandra eller munhugger under vare sig konversation eller diskussion. En annan vän från Spanien gjorde en gång en metafor klar för mig, som dessa intervjupersoner höll med om:

Om det sitter 20 personer vid ett bord i Spanien så pratar 20 och ingen lyssnar.

Om det sitter 20 personer vid ett bord i Sverige så pratar 10 och 10 lyssnar, i par (Iñaki Fernandez).

Detta är dock svårt att klassa som gest men jag anser att områdena går in i varandra ständigt och valde att ta upp det här. Hälsningen i Spanien mellan kvinnor och män utgörs av en puss på vardera kind med början på den högra, ibland kan det förekomma fler pussar beroende på lokala seder och bruk. Män skakar hand eller kramas (Axtell 1999). Däremot presenterar de sig inte och skakar hand ”stup i kvarten” som vi gör (Camino), vilket hon upplever positivt men ibland tjatigt i Sverige. Våra kramar anses dessutom som halvhjärtade och utförs ofta med bara en arm och höfterna utskjutna från varandra. Vilket vidare egentolkades innebära att vi ville markera tydligt att det var en vänskaplig kram och inte en sexuell beröring.

Skillnader i kroppsspråk

Efter intervjun gör José Luis en konstpaus, tittar på mig och säger: ”Kan du hjälpa mig. Du borde ju veta det jag inte förstår. Jag förstår inte när jag pratar med svenskar ifall de förstått vad jag har sagt eller vad de tycker. Det är mycket möjligt att ni har uttryck för dessa saker men jag ser dem inte. Vad gör ni?”.

De tre var totalt liktydiga på min första fråga som löd: - Hur upplever du svenskt kroppsspråk jämfört med det spanska? Och svaret var: - Vilket kroppsspråk! Alla tre sa exakt likadant, och de fortsatte likadant dessutom. Esteban kallade vårt kroppsspråk som ’frånvaro av kroppsspråk’.

När ni sitter ner och pratar så använder ni endast ansiktet för att uttrycka er, armar och händer rör sig inte. Det är helt statistiskt, ända tills ni ska ta en sipp på er öl. Men även det gör ni som en robot och sen är armarna direkt tillbaka där det innan, borta alltså.

Däremot skilde sig åsikterna åt när jag frågade om ögonkontakt, José Luis tyckte vi var rädda för visuell kontakt men menade framför allt vid möten med främlingar. Både Camino och Esteban ansåg snarare att Spanjorer tittar bort mer. Vilket dom gör därför att de oftast upplever att de har mer att dölja - i och med att de som nämnt ovan alltid försöker utnyttja situationen. De kunde nästan uppleva det som jobbigt att titta så mycket i ögonen som vi gör under en konversation. De saknade också beröringen som en interaktion brukar innefatta för dem. Allt från en klapp i ryggen när man skrattar till grepp i armen för att få uppmärksamhet. José Luis hade ett långt utlägg om vad han trodde var anledningen till skillnaden i beröring. Han hade tänkt på det flera gånger medan iakttagit föräldrar med sina barn 'på stan' och han saknade det som i Spanien heter El Cariño, eller som han definierade det: El Cariño är den fysiska ömhetsbetygelsen på kärlek, eller effekten av kärlek. Sedan räknade han upp att antal situationer och hur det kunde gå till. Vilket ungefär utgav sig som att 'hela världen' älskar barn och nyper dem i kinderna, talar plutt-i-nutt språk med dem och vaggar dem i sin famn tills nästa tar tur. Det kan vara grannen, tanten i tvättstugan eller sin farbrors syster. Och med detta menade han att de är uppfödda med en närhet som vi nordbor saknar på detta fysiska sätt. I Sverige har han väl informerat sina vänner om detta och de, svenskarna, brukar försöka umgås på 'hans' sätt.

Men det förefaller mig inte som om det är naturligt. De försöker verkligen men de har någon slags inre barriär som de inte kan korsa.

Han tycker att visst har vi ett större fysiskt avstånd mellan oss men att det inte blir riktigt påtagligt förrän vi hamnar i en trång lokal, då vi känner oss verkligen obekväma. Camino påpekade hur vi vid presentationen av oss själva hälsar med nästan raka armar. Jag hörde också av en fransk väninna att de på anställningsintervjuer i Skandinavien brukar sätta sig väldigt nära den sökande under intervjun för att se hur de fungerar under stress. Vi är inte lika bekväma i en situation där det fysiska utrymmet mellan oss och den vi interagerar med blir för litet. Jag själv har svårt att tänka mig konversera med någon som jag samtidigt snuddar tåspetsarna vid, såvida det inte är min partner.

Detta speciellt då spanjorer pratar starkare än vi gör. Ett ordentligt ryt då och då skadar inte heller. De upplever att människor verkligen ryggar tillbaka, tar avstånd eller till slut undviker dem på grund av framför allt röstläget. De uppfattas som aggressiva fastän de själva inte upplever sig som det. Kanske var det därför som José Luis råkade för denna situation:

Vi var fem elever och två lärarinnor. Vi är i skolan sex timmar om dagen men vi får inte alltid mycket gjort. Speciellt denna dag då vi satt och pratade om var vi kom ifrån hela dagen. Jag sa att jag tyckte att det kunde vi gjort på två timmar och sedan gjort något annat eller gå hem. Dagen efter kom en annan lärare fram till mig som jag hade bättre kontakt med. Han sa: -Hörru! Igår hade ni ett möte med två av lärarna här va? Hon sa till mig att du verkade som en typisk 'latino macho man'. Att du hade attityd som ett Latinomacho. Jag fattade ingenting, jag hade ju varit konstruktiv i min kritik hela tiden.

De har alla försökt tona ner volymen när de talar men har inte lyckats, bortsett från Daniel som bott här i 25 år. Men även han anser att det tog honom lång tid men att det var mycket nödvändigt eftersom han nästan kunde bli utfrysad ur situationer på grund av sin starka röst. Det är svårt att lära sig ett nytt sätt att kommunicera, frågan är om det går? Camino och José Luis har båda provat att anpassa sig till vår ljudnivå och det går bra så länge det kommer ihåg det. Men det är ingenting som de går omkring och tänker på vilket gör att deras naturliga rolldefinition som de är vana vid tar över till slut i alla fall, och den inkluderar en interaktion som bygger på stark röst. Men de medger att det kan bli nästan löjligt hemma ibland.

Vi kan stå i en bar och människorna överröstar varandra ständigt för att höras. Till slut står vi och skriker varandra i örat, och det är inte ens någon musik på (José Luis).

Under Ytan

Tidigare beskrev jag taktfull ouppmärksamhet och det verkar som samtliga inblandade är av den uppfattningen att människor i Sverige använder sig av detta mycket mer än i Spanien, där det till och med hör till att hoppa in i ett samtal eller som José Luis återigen gav mig en metafor:

Situation Ett:

Om jag sitter i ett klassrum och det kommer in en spanjor som jag känner så börjar vi spontant prata på en gång.

A: – Hej! Vad gjorde du i helgen?

B: – Jo jag var hos Antonio...

A: - Han med den där tjejen som var blond eller?

B: - Ja precis, så gick vi ner på stan och satte oss på en pub...

A: - Och så blev ni fulla eller? Schysst killen! Och så vidare.

Situation Två:

Om jag sitter i ett klassrum och så kommer det in en svensk som jag känner så börjar vi prata efter det att vi hälsat.

A: - Hej, vad gjorde du i helgen?

B: -Jo jag var hos Antonio... (väntar på gensvar) Och sedan gick vi ner på stan och satte oss på en pub... så råkade vi bli kvar där...och till slut blev vi fulla och sen gick vi hem.

A: - Jaha, värsta draget ju...Och sedan byter de roller med varandra och A berättar om sin helg.

Skillnaden är inte bara den att det anses okay att avbryta ett utlägg för en spanjor, det hör enligt José Luis till konversationen för att visa att man är med och lyssnar. Vi visar det istället genom att verkligen visa att vi lyssnar, det vill säga inte tala själva. Sedan efter den talande pratat klart sticker vi in ett inlägg som bekräftelse på att vi lyssnat. Detta uppfattas helt klart som problematiskt. De känner inte av de uppmuntrande tecken som svenskarna ger dem under interaktionen, och känner sig helt vilse i sina utsagor. Förstår de inte? Bryr han sig inte? Sa jag något hemskt?

När en individ kommer i kontakt med andra individer söker de i allmänhet skaffa sig upplysningar om honom eller att tillämpa de upplysningar om honom som de redan har. De kommer att vara intresserade av hans allmänna socio-ekonomiska ställning, hans uppfattning om sig själv, hans attityd till dem, hans kompetens, pålitlighet, osv. Även om insamlandet av en del av dessa upplysningar nästan tycks vara av självändamål, finns det

oftast rent praktiska skäl till att man skaffar sig dem. Upplysningar om individen bidrar till att definiera situationen och gör det möjligt för de andra att veta vad han kommer att vänta sig av dem och vad de kan vänta sig av honom. Om de andra är upplysta i de avseendena kommer de att veta hur de lämpligast bör bete sig för att få honom att reagera på ett önskvärt sätt.

Goffman skriver också:

”När en individ framträder inför andra individer projicerar han medvetet eller omedvetet en definition av situationen i vilken hans jaguppfattning ingår som en viktig del. När det inträffar en händelse som ett expressivt sätt är oförenlig med det uppmade intrycket får det betydelsefulla konsekvenser...”.

Inom sociologin och då inom den symboliska interaktionismen brukar man anse att en människa inte blir människa förrän hon är i sällskap med andra människor. Joel Charon skriver att det är människans egenskap att kunna tolka symboler som skiljer oss från djuren. Kommunikation är grunden till vårt väsen, och den gör att vi kan upprätthålla oss själva i vår omgivning. Om vi ständigt misslyckas kommunicera så får vi inte heller det gensvar vi behöver likväl är vana vid. En bekant till min far var utbildad lärare i engelska och gift med en Skotte. De flyttade till Skottland och bodde där i sjutton år, då hon tröttnade på alla ’små’ missförstånd som summerat hade gjort henne uppgiven och de flyttade tillbaka till Sverige igen. Det är genom vår kommunikation vi når lycka, som vi känner oss nyttiga och finner mening. Med andra ord måste den fungera. Men innebär det att vi inte kan bli lyckliga över nationsgränserna? I och med att vårt sätt att kommunicera är så inmärkat i oss av erfarenhet och rutin från vår egen kultur att det inte går att lära om? Det är svårt att lära en gammal hund att sitta, det vet vi. Jag tror inte att det är omöjligt, men vi måste känna till vad som måste göras för att lyckas. Spanjorer behöver inte bli svenskar på det sättet att de uppträder som vi gör eller talar som oss. Det viktiga är att de förstår oss på samma sätt som vi gör. Det gör att de på ett mer ärligt sätt kan ge oss den respons som vi behöver för att få ut någonting av interaktionen och så att vi kan ge tillbaka till dem igen. Det faller sig naturligt att det blir de som får anpassa sig eftersom de är de utomstående i sammanhanget, ordspråket ’ta seden dit du kommer’ stämmer väl in.

Vid inflyttning till en främmande kultur d v s ett annat land, för en kortare eller längre tid, är det nödvändigt att komma ihåg , att det är endast *du själv*, som är främmande eller utländsk i det nya landet! (Paradoxalt nog betraktar man gärna medlemmarna i den främmande kulturen som de verkliga utlänningarna). Detta kan framkalla en känsla av obehag, som ibland kan kännas som ett hot mot den egna personligheten. Man kan likna denna känsla vid en långvarig, ofarlig men irriterande infektion.

Botemedlet är att hitta *sitt jag*. Vi kan aldrig bli kvitt vårt *kulturella bagage* och därför bör vi lära oss att identifiera och acceptera det, och därmed underlätta livet i främmande kulturer.

Nyckeln till framgång i att bli en multikulturell människa är således att kunna förstå det *totala levnadssättet* i en främmande kultur samtidigt som man är medveten om sitt egna kulturella jag (Rabe 1992).

Framställningsstörningar

De inslag som KAN störa en interaktion är:

1. Oavsiktliga gester, den individ som ansvarar för en oavsiktlig gest kan rubba förtroendet för sig själv eller sitt teams framträdande.
2. Felsteg, blunder och tabbar som stör framställningen.
3. Olägliga intrång, genom att dyka vid fel tillfälle kan vi komma på någon med ett framträdande som utförs i bakre regionen och som vi inte var avsedda att se.
4. ”Scener”, man kan inte spela upp ett uppträdande på alla scener.

Vi kommer att se att punkt 1 är närliggande punkt 4 i det sammanhang som vi rör oss i.

Spanjorerna utför ju oavsiktliga gester därför att de befinner sig på en annan, ovan, scen. De är därför de stör interaktionen genom att tala för starkt, hålla för litet fysiskt avstånd, inte tar av sig skorna, inte tackar, avbryter konversationer eller verkar aggressiva.

Punkt 2 anser jag inte skiljer sig nämnvärt i det här sammanhanget, det skulle vara om de oavsiktliga gesterna gör dem nervösa i sitt agerande och därmed utför fler tabbar. Men det är inte här det viktiga ligger i vilket fall som helst. Punkt 3 är potentiellt intressant, vissa givna regler för var man uppehåller sig eller inte, och hur man bör respektera det, skulle kunna skilja sig men detta är ingenting jag upptäckt än så länge. Och därför vet jag inte om spanjorer skulle ha lättare för att göra ett olägligt intrång eller inte när de är här i Sverige. Det skulle

kunna innefatta någon religiös aspekt med tanke på att vi är protestanter och de katoliker. Sverige är också mer sekulariserat än Spanien generellt sett men skillnaden är inte så stor.

Den mest uppenbara störningen är punkt 4, scener. Olika scener har olika publik och olika förväntningar. Så en spanjors agerande på en svensk scen kan utan någon av försvarsåtgärderna bli ett fiasko, utan att aktören ens är medveten om det. Oavsiktliga gester är givetvis också ett viktigt inslag i denna situation. Punkterna 1 och 4 kan läggas ihop till en vid vissa tillfällen, till exempel när vi presenterar oss. Vår publik är inte beredd att bli pussad på, men vi känner oftast igen gesten och försöker spela med om vi kan. Det blir med all förmodan lite stelt och aktörerna kommer försöka låtsas som ingenting. Eller om vi hälsar på vår granne och inte tar av oss skorna för att sedan ställa oss väldigt nära honom och tala med stark röst. Han kommer då förmodligen känna sig illa till mods i vårt sällskap och ta omvägar för att inte springa på oss i onödan när allt vi ville var att vara trevliga och säga hej som nyinflyttad.

Egentligen kan alla stötestenar som jag nämnt ovan kopplas ihop med punkt 4. Uttrycket 'ställa till med en scen' lämpar sig också i detta sammanhang eftersom den agerande kan handla så pass fel att de medagerande inte längre kan låta det fortgå och därmed skapar de en ny scen, på samma plats. Den tidigare interaktionen skjuts åt sidan och framträdandet börjar om på nytt, på den nya scenen. Men detta inträffar inte om inte det är en markant skillnad mellan det framträdande som visas upp och den insikt publiken får bakom kulisserna, så pass markant att dina egna teammedlemmar byter team. Det finns lite olika varianter på scener enligt Goffman men jag tar upp den som jag anser passar ihop med det problem som Camino upplevde, nämligen att det är svårt att komma in i grupper med svenskar. Det inträffar när en person uppträder som enmansteam och går så hårt in för ett krav att den inte lämnar någon reträttväg utifall publiken avslår dennes begäran. Förvisso brukar den agerande i förväg förvissa sig om att publiken kommer att bevilja honom sitt krav eftersom de tycker om det. Men ibland kan engagemanget hos den agerande vara så starkt att han lägger fram en begäran som han vet kan avslås lika gärna. Genom att göra det vänder han sig till publiken med förfrågan om denne vill bli en del av hans team eller om han får betrakta sig som en del av deras. Detta kan vara nog pinsamt redan som det är, men om individen får avslag på sin oförsiktiga begäran råkar den dessutom ut för förödmjukelse.

Nu tror jag i och för sig inte att Camino är så barskt framåt som det låter här, men det är ur det överdrivna vi kan utkristallisera substansen. Om Camino närmar sig en ny publik i Sverige och försöker bli en del av deras team genom att agera 'dåligt', så kommer de inte att vara intresserade. Med dålig menar jag som aktör i en pjäs som uppfattas ha övat in sin roll dåligt. Hon gör oavsiktliga gester och kanske rena 'blunders', hon agerar på fel scen. Möjligtvis gör hon också misstaget att vända sig till hela publiken, det vill säga tala till alla. Vilket förekommer i mindre utsträckning hos svenskar som jag nämnt innan. José Luis är ganska säker i sig själv och upplevde i denna fråga endast att det kunde vara lite kyligare atmosfär mellan sitt och publikens team i övergångsfasen men att det annars var som han var van vid.

Det är också viktigt att tillägga skillnaden mellan olika scener. I våra professionella liv ställs det mycket högre krav på den främre regionen, och de hemligheter som hålls inom teamen är förmodligen av större dignitet och har fler intressenter. Personliga hemligheter som till exempel endast hålls inom ett enmansteam kan vara en värre skam än företagshemligheter eller andra 'mörka hemligheter'. Den enda som har någon arbetserfarenhet i Sverige av de Spanjorer jag intervjuat är Camino och hon arbetar som lärare i Spanska. Men hon kunde inte påminna sig någon skillnad av agerande.

Åtgärder

Om det inträffar en störning så finns det tre försvarsåtgärder att använda sig av:

1. Dramaturgisk lojalitet, för att hålla sig till sin taktik måste ett team uppföra sig som att man accepterat vissa moraliska förpliktelser gentemot sitt team och därigenom alltid visa dem lojalitet.
2. Dramaturgisk disciplin, samtidigt som man måste spela sin roll så att andra uppfattar den som helhjärtad så måste man också försöka hålla lite distans till den så att oförutsedda inslag kan bearbetas på bästa möjliga sätt.
3. Dramaturgisk försiktighet, man bör i förväg planera för bästa möjliga agerande och se till att vara förberedd.

Dramaturgisk lojalitet tycker jag inte är intressant i vårt fall. Spanjorer är lika mycket lagspelare som någon annan, kanske lite väl. I Estebans fall bryter han ju sig aldrig ur teamet överhuvudtaget. Spanjorerna i studentkorridoren där han bor har till och med ett eget fotbollslag i Lund. Dramaturgisk disciplin däremot är intressantare i vårt fall. Samtidigt som spanjorer likväl som alla andra behöver sin integritet för att bekräfta sin identitet så måste de också vara mer medvetna om sig själva för att kunna hålla den självdistans som behövs för att

tackla de mer främmande och oförutsedda framträdanden som de ser här. Precis som Monica Rabe skrev handlar det inte om att ge upp sig själv, det går inte. Ditt kulturella bagage bär du med dig på livstid. Men för att lyckas kommunicera i andra kulturer gäller det att du känner dig själv och ditt kulturella jag. Du måste förstå hur andra ser på dig för att kunna göra ett korrekt rollövertagande. Ett rollövertagande är att försätta sig in i den andra personens situation och se saker och ting ur dennes ögon, någonting vi ständigt gör (Charon 2001). Den agerande måste visa upp ett intellektuellt och känslomässigt engagemang i sin akt, men samtidigt hålla sig i skinnet för att inte tappa kontrollen över det som är viktigt nämligen det att göra ett framgångsrikt framträdande.

En teammedlem som har dramaturgisk disciplin kan sin 'rolläxa' och gör sig inte skyldig till oavsiktliga gester eller felsteg under framträdandet.
/---/ Själva kärnpunkten i den dramaturgiska disciplinen ligger kanske ändå i konsten att behärska röst och ansiktsuttryck (Goffman 2000).

Vad gäller röst och ansiktsuttryck ställs vi verkligen på prov i vår skicklighet som rollframställare. Våra egentliga känslor och reaktioner måste skyllas över och ersättas med passande uttryck. Som träning inför detta kan ett team skämta med personen för att se om den 'hänger med', att så att säga visa en vänlig fasad även om han blivit förnärad. Lyckas personen med detta kan den gå vidare med förbättrat självförtroende i den roll som han spelat upp, någonting som är bra för framtida ageranden. Och som med tiden kan ske på rutin.

Punkten dramaturgisk försiktighet kommer in vid sidan av dramaturgisk lojalitet och disciplin. Dessa två är nödvändiga för att framförandet ska kunna hållas igång, och det är genom försiktigheten som man ser till ha båda två, eller genom att välja teammedlemmar som har det. Det är här man ser till att man är förberedd, utvilad och att man har tänkt igenom sin framställning innan man går ut på scen.

Operationaliseringen

När jag gjorde förarbetet till denna uppsats trodde jag att jag att spanjorerna som jag intervjuade upplevde identitetsbyten i sina roller här i Sverige. Allting utifrån Goffman tyder på det, men det tycker jag inte att jag kommit fram till. Operationaliseringen skulle kunna

skett på ett annat sätt. Denna studie skulle också behöva bli mer omfattande, och framför allt skulle intervjuerna kunnat kombinerats med observationer. Det finns alltid mer man vill göra och detta ämne är djupt. Jag ser fram emot att lära mig mer om det, gärna genom andra perspektiv än det interaktionistiska – även om jag sympatiserar starkt för det.

Eftersom detta är en kvalitativ studie måste vi också komma ihåg att eventuella resultat från denna uppsats inte kan användas för att generalisera. Det hoppas jag framgått av det jag skrivit. Frågorna har varit riktade till dessa individer om deras generella uppfattning om svenskar. Utanför ett intervjusammanhang skulle vissa saker som dykt upp här också kunna klassas som fördomar, men det var jag som skrev och ställde frågorna och de var bara snälla nog att svara på dem. Jag inser också nu i slutet på denna rapport att jag själv påpekat flera gånger hur kroppsspråket sitter i oss och är ett språk vi en gång lärt oss som barn, det går på rutin i de flesta fall. Då är det inte alltid så lätt som intervjuperson att svara på frågor om vad som egentligen pågår. Vi människor är reflekterande varelser, men det finns gränser för vad vi kan sätta ord på. Vi vet inom oss hur det fungerar när vi råkar ut för det, och vi tolkar det så som vi är vana att tolka det. Och det är där jag vill komma in, med lite hjälp att omtolka det så att snett blir rätt.

Om Goffman och hans interaktionistiska perspektiv vill jag tillägga att det känns ibland tråkigt att syna människan på ett sådant cyniskt sätt som han trots allt gör. I början nämnde jag att han personligen med tiden tog mer avstånd till sin egen teatermetafor. Den representerar inte sanningen, den är ett verktyg för att förtydliga vissa sociala processer sett från ett visst perspektiv. Detta perspektiv är naturligtvis frivilligt huruvida man sympatiserar med det eller inte. Några poänger med perspektivet är att studiet av till synes menlösa vardagliga interaktioner ger oss informationen att vi egentligen sysslar med någonting annat vid dessa tillfällen. Vi kan gå ända ner till ord som ”öhh...” eller ”ba!” för att se hur de också fyller viktiga funktioner i den sociala strukturen som utgör regelverket till våra sociala liv. Men samtidigt är det ett ganska snävt perspektiv som inte bjuder på någon större kontext över situationerna, och det är förmodligen också därför som inte hittar någon makrosociologisk teori inom denna skola. Men så var detta inte sett från makronivån heller och därför anser jag att interaktionismen bjuder på ett mycket intressant och givande perspektiv som dessutom är roligt att arbeta med. Som sista citat från Goffman tar jag ett stycke som belyser interaktionismen på ett lysande sätt. Om Goffman läste detta innan han börjat fundera på sin teori måste det varit som för Isaac Newton när han fick ett äpple i huvudet. Dessutom vill jag

påpeka vilket tydligt exempel det är i början av stycket på att 'göra en svensk'. Det handlar om engelsmannen Preedy som passande nog är på solsemester i Spanien och gör här sitt första strandframträdande utanför sitt hotell:

Men han lade sig i varje fall vinn om att undvika att dra till sig någons uppmärksamhet. Först och främst måste han göra klart för alla dessa potentiella semesterkamrater att han inte hade något som helst intresse för dem. Han stirrade rakt genom dem, runt dem, ovanför dem – med blicken förlorad i fjärran. Stranden kunde lika gärna ha varit tom. Om en boll råkade kastas åt hans håll såg han förvånad ut; sedan upplystes hans ansikte av ett roat leende (Välvillige Preedy), och han såg sig förvirrat omkring och upptäckte att det fanns *människor* på stranden, slängde tillbaka bollen med ett leende enbart avsett för honom själv och inte för de *andra* människorna, och återupptog sedan obekymrat sin nonchalanta undersökning av rymden.

Men det var dags att ordna en liten förevisning, förevisningen av Den ideelle Preedy. Efter en del fiffigt manövrerande gav han alla som var intresserade av saken tillfälle att se titeln på den bok han hade med sig – en spansk översättning av Homeros Odysseen, således en klassiker, men inte för utmanande, dessutom kosmopolitisk – och sedan gjorde han ett prydligt sandskydd av sin badkappa och bag (Metodiske och Förnuftige Preedy), reste sig sakta för att därefter makligt sträcka ut sin kraftiga kroppshydda (Hankatten Preedy) och slängde sina sandaler åt sidan (Sorglöse Preedy, när det kom till kritan).

Sammansmältningen mellan Preedy och havet! Det fanns alternativa ritualer. Den första inbegrep ett flanerande i sakta mak som förvandlades till en sprinterrush och en dykning rätt ner i vattnet, och därefter sträckte han ut i ett kraftfullt plaskfritt crawl mot horisonten. Men naturligtvis inte riktigt ända fram till horisonten. För helt plötsligt lade han sig på rygg och sparkade upp ett kraftigt vitt skum med benen och visade på så sätt att han kunde ha simmat längre om han hade velat, och sedan reste han sig en bit upp ur vattnet så att alla kunde se vem det var.

Den alternativa metoden var enklare, den undvek kallvattenchocken och risken av att verka modig i överkant. Kärnpunkten låg i att ge intryck av att

vara så van vid havet, Medelhavet, och den här speciella stranden att det tedde sig lika naturligt att vistas i vattnet som på land. Enligt den metoden gick han i sakta mak ner till och ut i vattenbrynet – utan att ens lägga märke till att tärna blev våta, eftersom land och vatten kom på ett ut för *hans* del! – medan han höll blicken riktad upp mot skyn och allvarligt avläste tecken till väderförändringar som var omärkbare för andra människor (Den Lokale Yrkesfiskaren Preedy) (Goffman 2000).

Anpassar vi oss?

Svaret kan inte bli ett enhetligt ja, tyvärr. Det beror på grundinställningen hos individen, men jag hoppas att jag klargjort att det definitivt är möjligt. Jag vill exemplifiera detta med ytterligare ett exempel av Goffman:

Under de senaste fyra till fem åren har öns turisthotell ägts och drivits av ett gift par med torparursprung. Redan från början var ägarna tvungna att bortse från sina egna uppfattningar om hur livet borde levas och införde på sitt hotell alla de serviceinslag och bekvämligheter som en medelklasspublik kunde efterfråga. På senare tid tycks emellertid hotellägarna ha blivit mindre cyniskt inställda till de utförandet av sina roller; de har själva blivit medelklass och alltmer förälskade i de jag som deras gäster tillskriver dem.

En klasskamrats, från gymnasiet, far till mig var spanjor från början och hade invandrat 25 år tidigare från Palencia i norra Spanien. Han berättade för mig hur hans svenska fru brukade ta med honom på revyer och andra teatertillställningar men att det tog honom nästan 15 år innan han kunde uppskatta dem. Å andra sidan flyttade en fransk väninna till mig hit för ett och ett halvt år sedan och upplevde samma problem med vår humor, hon kunde inte förstå ironi. Efter sex månader kunde hon förstå vad vi skrattade åt men kunde själv inte uppskatta det. Men till slut efter ett års tid i Sverige hade hon lärt sig uppskatta den också. Jag tror vi mer än någonsin behöver vara reflekterande individer och ständigt försöka se varje situation ur så många perspektiv som möjligt. Med tiden lär vi oss undvika oavsiktliga gester, olägliga

intrång, felsteg och vad som passar var. Och dessutom lär vi oss konsekvenserna av våra handlingar, om de ens förändrats?

Vi har här sett hur tre Spanjorer upplever sin roller i Sverige och vilka erfarenheter de fått. Jag bör nog påpeka igen att språket är den största barriären i vår interaktion. Kroppsspråket kommer tvåa, även om vi tar större intryck av det än orden som uttalas så måste vi förstå kontexten till kroppsspråket. Annars vet vi inte vad det är som det gestikuleras över, även om vi förmodligen gör en reserverad gissning i alla fall. Men hur som helst så hoppas jag att de skillnader jag lyckats vaska fram inte saknar verklighetsanknytning eller betydelse. Vilket jag inte tror att de gör. Det var ju faktiskt från tre vuxna individer med egen erfarenhet jag fick informationen som jag baserat denna uppsats på. Men jag tror det finns mycket mer att gräva i.

Svenskar och Spanjorer är inte varandras motsatser på något sätt. Vi är lite olika men tack och lov för det. Vad vi kan lära oss av denna studie är att de måste ta hänsyn till sin dramaturgiska disciplin och se till att utvidga den. Det vill säga förstå sig själva och sin roll här i Sverige. De måste lära sig att inte göra oavsiktliga gester, eller att uppföra sig rätt på rätt plats så som vi upplever det här. Det är på så sätt de kommer att lyckas i sin interaktion med svenskar. De ska inte sudda ut sina identiteter, bara säga hej till sina nya jag.

Sammanfattning

Med denna studie har jag velat visa hur spanjorer som kommer till Sverige upplever skillnaderna i våra kroppsspråk och vilka problem det medför och analysera dem utifrån Erving Goffmans interaktionistiska perspektiv. Dessutom ville jag försöka råda bot på de problemen med några avslutande råd. Kroppsspråket anses stå för ca 90% av det intryck vi får från en annan person när denna vill få oss att gå med på dennes idé. Medan vissa ansiktsuttryck anses generella finns det ingen kroppshållning eller gest som är det. De är starkt förknippade med kulturen. I takt med studiens gång upptäckte jag också att kultur och kroppsspråk hängde tätt ihop och har därför tagit upp några avgörande skillnader mellan våra kulturer för att på så sätt belysa det som kroppsspråket försöker förmedla. Bland annat så försöker spanjorer oftast utnyttja situationen till sin egen favör medan svenskar med sin trygga välfärd i bagaget hellre backar undan är rädda för konflikt. Enligt Goffman så agerar

en individ alltid genom att framställa sig själv så fördelaktigt som möjligt genom att projicera det han tror får bäst effekt på sin omgivning. Hans metafor om teaterscenen används genomgående i uppsatsen och skillnaderna i kroppsspråket analyseras utifrån den. Även om vi hela tiden försöker spela våra rollval så bra som möjligt hela tiden så gör vi det oftast på ren rutin. Jag har intervjuat tre personer från Spanien, Camino, Esteban och José Luis och gjort en pilotstudie med Daniel från Uruguay. Deras erfarenheter säger att vi gestikulerar mindre, eller inte alls. Men tittat däremot mer i ögonen och skakar hand stup i kvarten. Bortsett från ett fåtal gester som jag tagit upp avser de stora skillnaderna i kroppsspråket att spanjorer här pratar med en för stark röst – kvinnor dessutom med pipig röst, håller kortare fysiskt avstånd till sin motagerande partner under interaktionen och att vi svenskar anses hålla oss tillbaka och inte visa aggressivitet. Vi har dessutom inre begränsningar vi inte kan bryta trots att vi vill, som att på ett naturligt sätt beröra sin motagerande. Svenskar gillar normer och system på ett sätt som respekteras men anses gå till överdrift. Esteban tyckte till exempel att istället för att systemet tjänar oss så blir vi slavar under det och det är framför allt spontaniteten som får stryka på foten. Vi använder oss av taktfull ouppmärksamhet i vår vardag, ett uttryck för det i Spanien är att 'att göra en svensk'. Däremot delar vi gärna bord på restauranger vilket de inte gärna gör och visar oss väluppfostrade med fint bordskick och fina handlingar såsom att öppna dörrar åt andra, och när vi ler så gör vi det genuint. José Luis upplevde att han inte fick något gensvar i sin interaktion med svenskar, dessutom tillade han att spanjorer avbryter varandra för att visa på intresse i konversationen. Detta brist på kroppsspråk som de upplever gör det svårt för dem att kommunicera som de är vana vid och vet inte riktigt hur de ska gå tillväga. Enligt min tolkning av Goffmans perspektiv så misslyckas de projicera sin jagbild på oss därför att vi inte förstår varandras signaler. De gör oavsiktliga gester som stör framträdandet därför att de är vana att uppträda på en annan scen. Detta använda perspektiv är cyniskt och vi skulle kunna säga att den ena parten letar intressanta upplysningar om den andre så att den vet vad den kan förvänta sig av honom eller tvärtom. Vad spanjorer kan göra här är att se över sin dramaturgiska disciplin samt försiktighet (i alla fall till en början). Och jag tror att de med hjälp av det kan komma att smälta in och må bra i sina nya jag, där vi inte tagit bort någonting utan bara lagt till.

Mycket av det här kan kännas som rent sunt förnuft, vilket det kanske är också i och för sig. Och såhär i efterhand kan jag känna att jag hade velat tränga djupare in i problemet för att på ett stringent sätt utveckla de utstuderade skillnaderna i större omfattning var för sig. Dessutom skulle jag vilja jämföra denna analys med en analys gjord från Pierre Bourdieus perspektiv

med bland annat begrepp som Habitus. Men det visste jag inte när jag började göra denna studie, det är någonting jag lärt mig utav den snarare. Det finns vissa saker jag inte tagit upp som jag velat analysera mera, de är dock bara egna misstankar och kan inte klassas som empiri. Jag tror nämligen att svenskar är vana med mer tid i bakre regionen för att vila sig i mycket större utsträckning än spanjorer. Spanjorer träffas ofta i barer för att titta på TV tillsammans och umgås på så sätt. Detta är bara ett exempel på de skillnader i social vanor vi har. Vår inomhuskultur baseras förmodligen till stor del på vädret också, men vi blir därmed präglade på ett annat sätt som vi kanske inte anar. Spanjorer är vana att så att säga stå på scenen nästan hela tiden. I en bar befinner vi oss oftast i den främre regionen och vistas vi där mycket blir det mindre tid över för den bakre regionen, där vi vilar upp oss. Vi svenskar gör tvärtom, vi vilar upp oss i de bakre regionerna mycket mer. Som exempel kan vi se hur vi kan gå på promenad och njuta av naturen själva, något som den spanska kulturen tycker är konstigt. Vi blir därmed lite 'eremitklassade' eftersom vi är i större behov av dramaturgisk försiktighet än de. Vi behöver vila upp oss och förbereda våra framträdanden mer än vad de spanjorer jag träffat gör. Detta är mina egna tankar som uppstått från egen erfarenhet.

Man lär sig medan man lever, eller övning ger färdighet. Daniel hade till exempel förstått sin roll i Sverige, han har bott här i 25 år. Jag glömde fråga honom när han började känna sig bekväm i den rollen, det är möjligt att han har gjort det nu i 24 år. Men det visar i alla fall det viktiga med att ständigt reflektera över sin situation, det är ju trots allt det som gjort att jag skrivit denna uppsats. Förhoppningsvis kan någon dra nytta utav mina slutsatser.

Källförteckning

Andersen, H & Kaspersen, L B (1999) Klassisk och Modern Samhällsteori, Studentlitteratur, Lund

Asher, M (2000) Vårt Kroppsspråk, B. Wahlströms Bokförlag AB, Dubai

Axtell, R E (1999) Talande Gester, B. Wahlströms Bokförlag AB, Falun

Charon, J M (2001) Symbolic Interactionism : an introduction, an interpretation, an integration, Prentice-Hall, New Jersey

Jeffmar, C (1987) Socialpsykologi – människor i samspel, Studentlitteratur, Lund

Johansson, T (1996) Socialpsykologi och modernitet, Studentlitteratur, Lund

Giddens, A (1998) Sociologi, Studentlitteratur, Lund

Goffman, E (2000) Jaget och Maskerna : En studie i vardagslivets dramatik, Bokförlaget Prisma, Stockholm

Goffman, E (1970) När Människor Möts : Studiet av det direkta samspelet mellan människor, Bonniers boktryckeri, Stockholm

Juhlin, L (1999) Den Goda Kommunikationen : Rösten, kroppsspråket och retoriken, Studentlitteratur, Lund

Nilsson, B (1996) Socialpsykologi, Studentlitteratur, Lund

Rabe, M (1992) Kulturella Glasögon – med svensk syn utomlands, Grafikerna i Kungälv AB